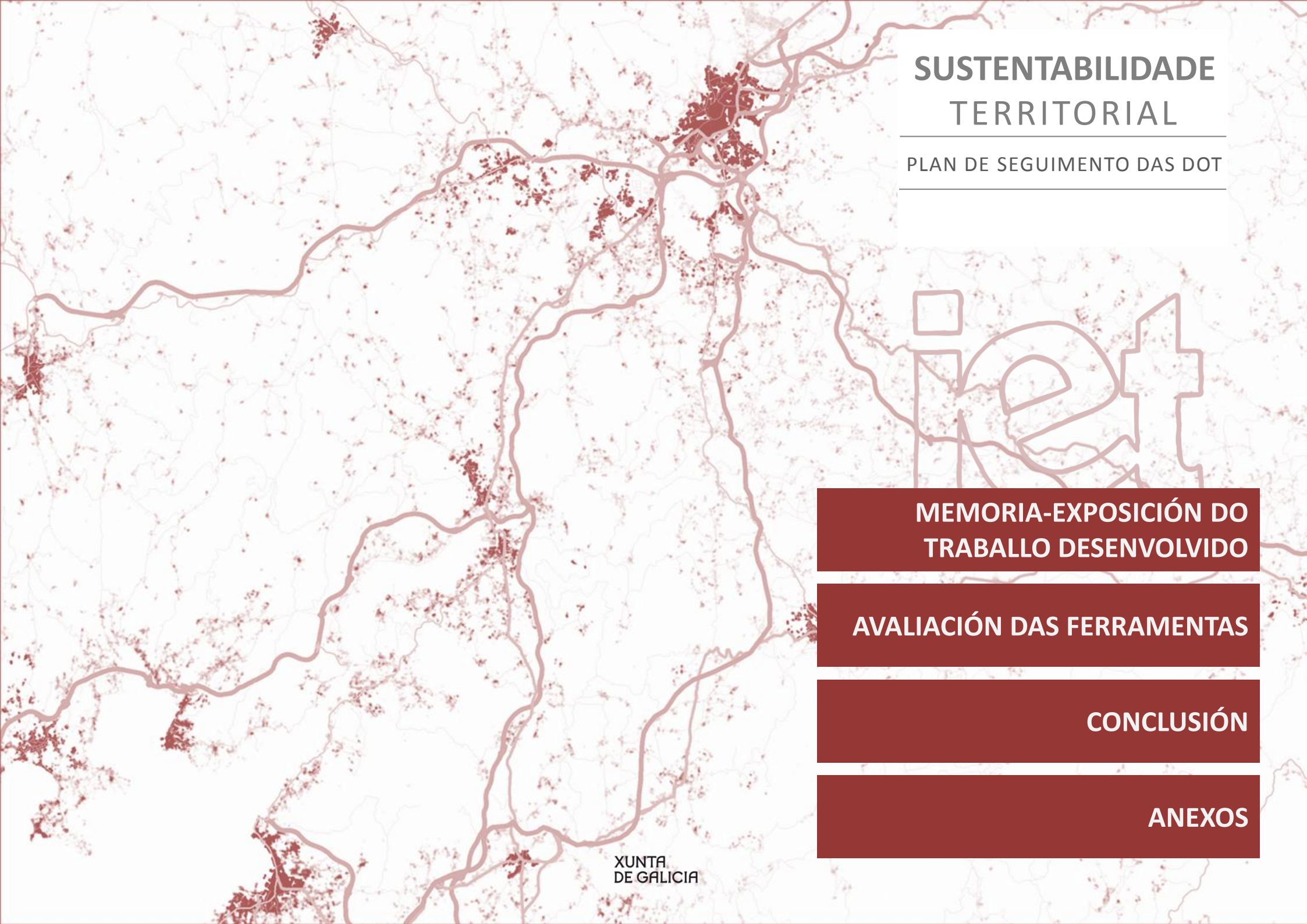

SUSTENTABILIDADE TERRITORIAL

PLAN DE SEGUIMENTO DAS DOT

**MEMORIA-EXPOSICIÓN DO
TRABALLO DESENVOLVIDO**

AVALIACIÓN DAS FERRAMENTAS

CONCLUSIÓN

ANEXOS

Plan de Seguimento das Directrices de Ordenación do Territorio de Galicia e da Sustentabilidade Territorial (PSST)

Depósito Legal: C-1780-2013

Queda prohibida calquera reprodución ou citación do texto deste traballo, salvo expresa referencia da fonte e dos seus autores

ÍNDICE

I. Memoria-exposición do traballo desenvolvido

1	O proceso da posta en marcha	5
1.1	O marco legal.	6
1.2	Obxecto do plan de seguimento	11
2	Metodoloxía do traballo	12
2.1	Órganos.....	13
2.2	Ferramentas. Indicadores e enquisa.....	14
2.2.1	Indicadores de desenvolvemento e implantación (IDI)	15
2.2.2	Indicadores de sustentabilidade territorial (IST).....	15
2.2.3	Enquisa de percepción territorial e urbanística (EPTU)	29
2.3	Procesos.....	30
3	Contextualización no marco das operacións estatísticas.....	32

II. Avaliación das ferramentas

1	Proposta inicial.....	34
2	Indicadores de desenvolvemento e implantación (IDI)	35
2.1	Bloque 1. Ordenación do territorio (OT)	36
2.1.1	Sub-bloque A. Plans Territoriais Integrados (PTI)	36
2.1.2	Sub-bloque C. Plans sectoriais	38
2.2	Bloque 2. Planeamento (P).....	39

1 O proceso da posta en marcha

Os traballos para o seguimento dos instrumentos de ordenación do territorio de Galicia, ou dito doutra maneira, para a xestión dinámica do territorio, comezaron xa durante o seu proceso de elaboración.

A que se podería considerar a primeira fase iniciouse coa procura de referentes no contexto español. A análise dos instrumentos de ordenación do territorio das distintas comunidades autónomas identificou un traballo que, se ben se aliñaba co que se pretendía facer en Galicia, non abranguía a envergadura do sistema que entón se intuía. Trátase do Sistema de Indicadores de Ordenación do Territorio de Navarra (SIOTN), publicado no ano 2011.

Ante a ausencia doutros documentos a nivel rexional ou nacional que permitisen partir dun punto concreto, durante o primeiro ano de vixencia das DOT e o POL, levouse a cabo un ensaio en catro zonas representativas do ámbito de xestión do POL, nas que se monitorizou o territorio para poder avaliar o cumprimento dos obxectivos de sustentabilidade. Este estudo desenvolveuse ao amparo dun convenio de colaboración co Eixo Atlántico do Noroeste Peninsular, mediante a Axencia de Ecoloxía Urbana do Eixo, en colaboración coa Axencia de Ecoloxía Urbana de Barcelona e a entón Dirección de Sostibilidade e Paisaxe da Xunta de Galicia.

Tras numerosas sesións de traballo conxunto, o resultado deste ensaio foi un documento exhaustivo e ambicioso, cun carácter que se podería cualificar de académico, que sentou as bases para o sistema de indicadores de sustentabilidade territorial, sen dúbida a ferramenta clave do Plan de seguimento das Directrices de Ordenación do Territorio de Galicia e da sustentabilidade territorial (PSST).

A partir do ensaio no litoral e do Anexo da Memoria ambiental das DOT, na que se propoñía unha batería de indicadores de seguimento, o equipo da Dirección Xeral de Sostibilidade e Paisaxe, logo Instituto de Estudos do Territorio, traballou na adaptación e preparación da metodoloxía e cálculo dos indicadores para a súa translación a todo o ámbito litoral e, no seu caso, para todo o territorio galego.

Esta segunda fase na posta en marcha do PSST supuxo unha sistematización e recompilación de información territorial da meirande parte dos departamentos da Xunta de Galicia, para a configuración do sistema gradual de indicadores de sostibilidade territorial.

A proposta final do modelo conceptual resume as tarefas que se levaron a cabo durante o primeiro semestre do ano 2012, dende a sistematización da información, o cálculo dos indicadores, ata a preparación dos métodos de visualización dos resultados, como son as táboas, os gráficos, os mapas, para concluír na definición e configuración das fichas analíticas dos indicadores de sustentabilidade territorial, e de cada unha das súas medidas, ditas fichas completáronse coas correspondentes aos indicadores de desenvolvemento e implantación e á enquisa de percepción territorial e urbanística.

O resultado desta fase foi a preparación dunha proposta das tres ferramentas do PSST para a revisión e validación por parte dos Grupos Técnicos de Traballo (GTT).

A última e terceira fase da posta en marcha do PSST comezou coa constitución da Comisión de Seguimento das DOT e dos GTT. Desde mediados de 2012 o equipo do IET traballou na organización e preparación da documentación para a consulta aos distintos GTT. Este exercicio de coordinación e eficiencia administrativa sería o paso determinante para que se fixese realidade o sistema de seguimento. Como competencia de carácter transversal, a ordenación do territorio de Galicia só é posible co desenvolvemento coordinado da labor de cada unha das administracións que operan sobre o territorio a prol do modelo proposto. A validación das propostas realizadas para cada unha das tres ferramentas lexítima así o PSST.

No Anexo V “Xestión dos grupos técnicos de traballo” inclúese o detalle dos traballos desta terceira fase.

1.1 Análise de compatibilidade estratéxica

As **Directrices de Ordenación do Territorio** (DOT) son o instrumento que ofrece a visión global da ordenación territorial de Galicia, servindo como referencia para o resto das figuras de planificación e para as actuacións que desenvolvan tanto as administracións coma os particulares.

Con esta premisa, as DOT fan unha análise dos elementos ou aspectos clave do territorio galego para, dende unha perspectiva de sustentabilidade, establecer unha serie de determinacións para cada un deles, de xeito que conformen a base para acadar os obxectivos propostos.

As DOT deseñan e achegan un modelo territorial para Galicia, concibido para ser desenvolvido polos restantes instrumentos ao longo dun proceso de planificación vertical ou en “cascada”; instrumentos de ordenación do territorio e de planificación urbanística, a quen compete aplicar as estratexias e determinacións das DOT.

Tal e como sucede con outros tipos de planes, os instrumentos de ordenación do territorio precisan de ferramentas para o seguimento do cumprimento dos seus obxectivos e, en definitiva, da avaliación dos seus posibles efectos sobre o entorno, entendendo por tal ao territorio en todas as súas dimensións (ambiental, social e económica).

O sistema de seguimento convértese, polo tanto, nun instrumento imprescindible para a aplicación das figuras de ordenación do territorio e así, para a contribución a unha sociedade sustentable, de aí que a súa definición sexa “Plan de seguimento das Directrices de Ordenación do Territorio de Galicia e da sustentabilidade territorial”. O PSST encádrase no procedemento de Avaliación Ambiental Estratéxica (AAE) tendo en conta, tanto os informes de sustentabilidade ambiental, como a memoria ambiental.

O Informe de sustentabilidade ambiental (ISA) sostén a posibilidade do emprego de indicadores como método de seguimento dos efectos dos instrumentos de ordenación territorial, xa que permiten co-

ñecer a evolución das variables de sustentabilidade para, por unha parte, controlar os efectos producidos sobre ditas variables e, por outra, comprobar o cumprimento dos obxectivos xerais e específicos propostos para cada unha destas variables e polo tanto a eficacia para encamiñar Galicia cara a unha sociedade sustentable.

O plan de seguimento das determinacións e obxectivos das DOT atopa o seu alcance como plan de seguimento da sustentabilidade territorial no procedemento de Avaliación Ambiental Estratéxica (AAE) das DOT no marco da Lei 9/2006, do 28 de abril e da Lei 6/2007, do 11 de maio.

Este documento escolle a alternativa da ordenación dinámica que conxuga o establecemento dun marco de referencia global cuns obxectivos e criterios comúns para Galicia, e traslada a execución deste marco ao planeamento de rango inferior ás DOT. Para isto establece unha serie de criterios estratéxicos comúns sobre as variables clave da sustentabilidade que deberán ser executados no deseño dos plans que desenvolvan estas DOT.

Segundo **o proceso de AAE das DOT**, o correspondente ISA dedicou os apartados 8 e 9 ás orientacións e recomendacións para a elaboración do seu plan de seguimento baseada no control da planificación en “cascada”. Neste senso, os instrumentos que desenvolvan as DOT deberán incorporar unha Análise de compatibilidade estratéxica (ACE) para garantir a coherencia cos demais instrumentos de rango superior, en particular coas DOT. Esta análise permitirá avaliar o grao de compatibilidade entre os instrumentos de ordenación territorial e urbanística e as concordancias estratéxicas, obxectivos e criterios das DOT.

Así, o plan de seguimento proposto no ISA, enténdese todo el como un **sistema único para as DOT e os instrumentos de ordenación do territorio e urbanismo que as desenvolvan**. Esta afirmación fundaméntase no feito de que as DOT desenvolven unha visión de carácter estratéxico coa que os instrumentos de incidencia territorial se integran nun mesmo marco con obxectivos globais comúns.

Esta visión estratéxica opta pola definición dun modelo territorial que irá gañando en concreción co posterior desenvolvemento da planificación en “cascada”. Trátase pois dun **sistema de planificación territorial que combina a planificación vertical ou en “cascada” e a horizontal e concrétese en cada documento no seu correspondente ACE**, amosando así a necesaria relación xerárquica entre os instrumentos derivados das diferentes escalas de aproximación ao territorio e a relación transversal entre instrumentos de políticas converxentes, como é o caso da ordenación dos recursos naturais, a ordenación rural e a protección, ordenación e xestión da paisaxe. Todo iso co obxectivo de protexer e ordenar para mellorar o territorio.

A este respecto, cabe dicir que o primeiro instrumento de ordenación do territorio que desenvolve as DOT é o POL. Este xa incorpora, no seu ISA, unha proposta de modelo de seguimento análoga ao das DOT, coa mesma concepción de desenvolvemento en “cascada”, a través dos instrumentos de rango inferior.

Estes documentos teñen por obxecto favorecer a utilización racional do territorio galego e protexer o medio natural, mellorar a calidade de vida e contribuír ao equilibrio territorial.

As propostas para o deseño do plan de seguimento das DOT e do POL foron validadas polo órgano ambiental, a Secretaría Xeral de Calidade e Avaliación Ambiental (SXCAA), no procedemento de AAE mediante as memorias ambientais. No caso das DOT, esta inclúe no Anexo I, da súa memoria ambiental, a proposta de indicadores.

Así, o ISA das DOT propuxo, sen carácter finalista, que o plan de seguimento fora constituído por tres ferramentas: dúas máis obxectivas baseadas en indicadores e unha terceira de características máis cualitativas, consistente na realización dunha enquisa. Estas ferramentas definíronse como:

- **Indicadores de desenvolvemento e implantación (IDI)** son aqueles que medirán o cumprimento das obrigas concretas establecidas polas DOT e por cada instrumento de ordenación do territorio que as desenvolvan.

- **Indicadores de sustentabilidade territorial (IST)**, que tratan de representar unha realidade en termos de evolución dos elementos estratéxicos e as variables de sustentabilidade. O seguimento da sustentabilidade territorial precisa ir máis aló dunha simple compilación de datos e cálculos, xa que afrontar a valoración das tendencias de sustentabilidade require dun importante esforzo por considerar as profundas interrelacións entre as variables que se dan no territorio.
- **Enquisa de percepción territorial e urbanística (EPTU)**, cuxo obxectivo básico é coñecer a percepción da cidadanía e da veciñanza acerca da situación da calidade da vida nas cidades e no rural, así como a valoración acerca das melloras levadas a cabo ou pretendidas polos instrumentos de ordenación do territorio e/ou de urbanismo.

Especificamente considérase que as ferramentas que finalmente se concreten, deberán permitir a valoración dos efectos das determinacións das DOT na ordenación territorial de rango inferior.

Un dos cometidos máis importantes da investigación en materia de sustentabilidade é a distribución do coñecemento nesta materia á sociedade, mediante a comunicación entre persoas expertas, políticos/as e o público en xeral.

Con este obxectivo, dar a coñecer os traballos realizados nesta materia e avaliar os progresos cara a unha sociedade, o IET ven de elaborar o presente Informe do plan de seguimento que fundamentará a memoria que se deberá remitir anualmente ao Parlamento.

1.2 O marco legal

O **Estatuto de autonomía** de Galicia, no seu artigo 27, establece que lle corresponde a Comunidade Autónoma galega, entre outras, a competencia en materia de ordenación del territorio e do litoral, urbanismo e vivenda.

O **Decreto 227/2012**, do 2 de decembro, establece a estrutura orgánica da Xunta de Galicia, da que forma parte a Consellería de Medio Ambiente, Territorio e Infraestruturas, órgano da Administración da Comunidade Autónoma ao cal lle corresponden, entre outras, as competencias e funcións en materia de ordenación do territorio e urbanismo consonte o establecido no Estatuto de autonomía para Galicia nos termos sinalados na Constitución española.

Entre os instrumentos creados pola Lei 10/1995, do 23 de novembro, de ordenación do territorio de Galicia, figuran as **Directrices de Ordenación do Territorio de Galicia** (DOT), que se configuran como un instrumento de carácter global, expresión da política territorial, que deben constituír o marco xeral de referencia.

O Consello da Xunta de Galicia por Decreto 19/2011, do 10 de febreiro, publicado no DOG do 22 de febreiro de 2011, aprobou definitivamente as **Directrices de ordenación do territorio de Galicia**, que teñen como finalidade básica definir un modelo territorial para Galicia que permita orientar as actuacións sectoriais, dotándolas de coherencia espacial e das referencias necesarias para que se desenvolvan de acordo cos obxectivos xerais da política territorial de Galicia, conformando unha acción de goberno coordinada e eficaz. As Directrices proporcionan as referencias territoriais para a formulación das actuacións con incidencia territorial, polo que as distintas administracións deberán axustarse ás súas determinacións.

Consecuencia do mandado legal do artigo 31 **da Lei 10/1995**, do 23 de novembro, de ordenación do territorio de Galicia, a través da Lei 6/2007, do 11 de maio, de medidas urxentes en materia de ordenación do territorio e do litoral de Galicia, crease o Instituto de Estudos do Territorio e dispónse a súa adscrición á consellería competente en materia de ordenación do territorio e urbanismo.

Por **Decreto 244/2011**, do 29 de decembro, se aproban os estatutos do organismo autónomo Instituto de Estudos do Territorio (en adiante IET), organismo autónomo que entrou en funcionamento o 7 de abril de 2012, e que foi adscrito directamente á Consellería de Medio Ambiente, Territorio e Infraestruturas a través da Secretaría Xeral de Ordenación do Territorio e Urbanismo, pola disposición adicional terceira do Decreto 235/2012, do 5 de decembro, **e que ten entre as súas funcións a de prestar apoio á consellería competente en materia de urbanismo e ordenación do territorio, na realización da avaliación continua dos instrumentos de ordenación territorial**, o que inclúe o seguimento das directrices de ordenación do territorio que prevé o punto 10 do artigo 10 da Lei 10/1995, do 23 de novembro, de ordenación do territorio de Galicia.

De conformidade co artigo 10.10 da Lei 10/1995, do 23 de novembro de ordenación do territorio de Galicia por Decreto do Consello da Xunta de Galicia determinarase o procedemento que regule o seguimento e posta ao día dos obxectivos e determinacións das directrices de ordenación do territorio.

De conformidade co artigo 8 **da Lei 6/2007**, de 11 de maio, de medidas urxentes en materia de ordenación do territorio e do litoral de Galicia o órgano promotor deberá realizar un seguimento dos efectos no medio ambiente da aplicación ou execución do plan, conforme ao disposto no artigo 15 da Lei 9/2006, do 28 de abril sobre avaliación dos efectos de determinados plans e programas no medio ambiente, que traspuxo a Directiva 2001/42/CE do Parlamento Europeo e do Consello, de 27 de xuño de 2001. Neste seguimento poderá participar o órgano ambiental correspondente, quen poderá recalar a información e realizar as comprobacións que considere necesarias para verificar a información que figure no informe de sostibilidade ambiental.

Segundo o **informe de sostibilidade ambiental** (ISA) das directrices de ordenación do territorio, os indicadores e métodos para o seguimento permiten coñecer a evolución das variables de sostibilidade para, por unha parte, controlar os efectos producidos sobre ditas variables e, por outra, comprobar o cumprimento dos obxectivos xerais e específicos propostos para cada variable, segundo o

procedemento que regule o seguimento e a posta ao día dos obxectivos e determinacións das DOT, tal e como se establece no artigo 10.10 da Lei 10/1995 de ordenación do territorio de Galicia. Os indicadores teñen a intención de atender dúas necesidades obxectivas fundamentais: por un lado valorar os efectos das determinacións das DOT na ordenación territorial de rango inferior, e por outra parte, quizais máis importante da valoración da eficacia para encamiñar Galicia cara á sociedade da sustentabilidade.

As Directrices de Ordenación do Territorio de Galicia na súa **determinación 10.1.19** establecen que a Xunta de Galicia impulsará un sistema de seguimento da sustentabilidade territorial e das DOT atendendo ás orientacións recollidas no Informe de sustentabilidade ambiental e ás determinacións da Memoria ambiental emitida polo órgano ambiental do procedemento de AAE e co obxectivo de emprender unha xestión dinámica do territorio. Este sistema de seguimento deberá ser aprobado por Decreto do Consello da Xunta, e suporá o establecemento do sistema de seguimento de tódolos instrumentos de ordenación do territorio e urbanismo.

A estes efectos específicos, **por Decreto 156/2012**, do 12 de xullo creouse a Comisión de Seguimento das Directrices de Ordenación do Territorio de Galicia, que será responsable de desenvolver e adaptar o sistema de indicadores aplicándoo proporcionalmente ao grao de desenvolvemento das DOT, a fin de dar cumprimento final ao plan de seguimento que permita elaborar a memoria que deberá presentarse anualmente ao Parlamento conforme ao previsto no artigo 11 da Lei 10/1995, do 23 de novembro, de ordenación do territorio de Galicia. Esta Comisión de Seguimento, foi constituída o 7 de agosto de 2012.

Con data do **5 de decembro 2013 publícase o Decreto 176/2013**, do 21 de novembro de, polo que se aproba o Plan de seguimento das Directrices de Ordenación do Territorio de Galicia e da sustentabilidade territorial

Este Decreto dítase de acordo co disposto nos **artigos 10.10 da Lei 10/1995, do 23 de novembro**, de ordenación do territorio de Galicia e no artigo 8 da Lei 6/2007, de 11 de maio, de medidas urxentes en materia de ordenación do territorio e do litoral de Galicia.

Consta dun artigo único relativo ó seu obxecto que é aprobar o Plan de Seguimento das Directrices de Ordenación do Territorio de Galicia e da sustentabilidade territorial, que se xunta nun anexo, e no que se regula o procedemento de seguimento dos obxectivos e das determinacións das Directrices de Ordenación do Territorio de Galicia e o seguimento dos seus efectos sobre o medio ambiente.

Asemade consta de dúas disposicións derradeiras, unha relativa á súa entrada en vigor e unha segunda ao desenvolvemento normativo. O Decreto inclúe un Anexo que contén o plan de seguimento, o cal baséase en tres ferramentas: indicadores de desenvolvemento e implantación, un sistema de Indicadores de sostibilidade territorial e unha terceira de características máis cualitativas, consistente na realización dunha enquisa de percepción territorial e urbanística.

Deséñase unha metodoloxía de traballo e un procedemento cos órganos implicados: O Instituto de Estudos do Territorio, os Grupos Técnicos de Traballo e a Comisión de Seguimento. Cos resultados acadados o IET elaborará un Informe de Seguimento, de carácter anual, que será aprobado pola Comisión de Seguimento.

Este é o presente informe, que fundamentará a memoria que se debe remitir anualmente ao Parlamento segundo o artigo 11 da Lei 10/1995, do 23 de novembro.

Este Anexo ao Decreto consta de 4 apartados relativos a:

1. Obxecto do plan de seguimento
2. Obxectivos e determinacións das DOT
3. Metodoloxía de traballo
4. Informe do seguimento

O apartado 4 refírese ao informe que ten por obxecto dar a coñecer periodicamente información contrastada que permita facer unha prospectiva e así poder manter ou corrixir o rumbo das políticas e actuacións na Comunidade Autónoma de acordo cos obxectivos formulados nas DOT.

Así mesmo, pretende obxectivar os progresos cara un desenvolvemento sustentable, utilizando os mellores indicadores posibles, así

como as ferramentas que mellor amosen a percepción que a cidadanía ten desta evolución, como pode ser a enquisa de percepción territorial e urbanística. Este coñecemento porase a dispor tanto dos responsables nas tomas de decisión, como para as propostas de técnicos, expertos e investigadores, así como para coñecemento da sociedade.

O informe contén a información precisa do desenvolvemento do Plan de seguimento da sustentabilidade territorial no que se refire ao resultado das ferramentas que o constitúen, así como a memoria ou exposición do traballo desenvolvido polos órganos implicados (Comisión de Seguimento, Grupos técnicos de traballo e o Instituto de Estudos do Territorio).

Inclúe unha avaliación do conxunto dos indicadores analizados e as súas interaccións a fin de proporcionar unha visión integradora e ofrecer unha comprensión global do estado en que se atopan os aspectos socioeconómicos e ambientais, apuntando unha reflexión sobre as tendencias e perspectivas de futuro en torno ao modelo de desenvolvemento.

Da a coñecer os resultados das ferramentas empregadas no Plan de seguimento das Directrices de Ordenación do Territorio de Galicia e da sustentabilidade territorial, de xeito pormenorizado; a definición e valores obtidos dos diferentes indicadores estruturados en función das diferentes estratexias ou obxectivos clave formulados nas DOT, e que recollen os grandes marcos estratéxicos e normativos en materia de sustentabilidade vixentes na UE e en España.

Contén unha análise detallada do total de indicadores estudados e organizados en sete bloques: patrimonio natural, ocupación do territorio, sociedade e economía, patrimonio cultural, mobilidade, metabolismo e paisaxe.

Cada un dos indicadores formalízase nunha ficha individualizada que inclúe os aspectos necesarios para unha correcta definición e congruencia co alcance e escala de aproximación.

O informe contén un capítulo específico relativo á percepción da cidadanía sobre a situación das variables de sustentabilidade a partir da enquisa de percepción territorial e urbanística.

Así mesmo, este informe aporta unha diagnose da situación de partida, que recolle as características máis salientables do territorio de estudo, a metodoloxía empregada, os resultados obtidos dos indicadores formulados e da enquisa de percepción territorial e urbanística, así como unha valoración de todos eles, tendo en conta a relevancia dos mesmos e a información aportada pola interacción entre diferentes variables.

1.3 Obxecto do plan de seguimento

“O plan de seguimento das Directrices de ordenación do territorio de Galicia e da sustentabilidade territorial ten por obxecto regular o procedemento de seguimento dos obxectivos e das determinacións das DOT conforme o establecido no artigo 10.10 da Lei 10/1995, do 23 de novembro, de ordenación do territorio de Galicia e, ao mesmo tempo, configúrase como un plan de seguimento da sustentabilidade territorial no proceso de avaliación ambiental estratéxica (en diante AAE) no marco da Lei 9/2006, do 28 de abril, de avaliación dos efectos de determinados plans e programas no ambiente, e do artigo 8 da Lei 6/2007, do 11 de maio, de medidas urxentes en materia de ordenación do territorio e do litoral de Galicia.”¹

O modelo territorial definido polas DOT transcende da planificación convencional do territorio cara á participación social e a gobernanza activa e integral, o que leva implícito realizar un constante seguimento do cumprimento dos obxectivos dos instrumentos de ordenación do territorio de Galicia a través da evolución do estado das variables e elementos considerados estratéxicos.

Isto permite avaliar o grado de aproximación á máxima eficiencia e eficacia respecto da ocupación e uso do territorio dun xeito sustentable.

A este seguimento, e ás consecuentes accións encamiñadas a dar resposta aos seus resultados, é o que se denominou unha **xestión dinámica do territorio**.

Polo tanto, a función ou obxecto do plan de seguimento das determinacións e obxectivos das DOT, responde ás seguintes necesidades obxectivas:

- Valorar os efectos das determinacións das DOT e dos restantes instrumentos de ordenación do territorio ao longo do proceso de planificación en “cascada”.
- Valorar o grao de cumprimento dos obxectivos e determinacións marcados polas DOT e polos restantes instrumentos de ordenación do territorio.
- Coñecer a percepción da cidadanía sobre os instrumentos de ordenación do territorio e/ou de urbanismo.

En definitiva, trátase de avaliar a eficacia dos instrumentos de ordenación do territorio para encamiñar Galicia cara a sociedade da sustentabilidade.

¹ ANEXO Plan de seguimento das Directrices de ordenación do territorio de Galicia e da sustentabilidade territorial. Índice de contidos. 1. Obxecto do Plan de seguimento.

2 Metodoloxía do traballo

A Lei 10/1995, do 23 de novembro, de Ordenación do Territorio de Galicia, sinala á consellería competente en materia de ordenación do territorio como a responsable de levar a cabo o seguimento dos efectos das DOT.

A estes efectos, o Decreto 156/2012, do 12 de xullo crea a Comisión de Seguimento das DOT como órgano de coordinación técnica dos departamentos, organismos e entes da Administración xeral da Comunidade Autónoma de Galicia nas súas actuacións, que será a responsable de desenvolver e adaptar o sistema de indicadores aplicándoo proporcionalmente ao grao de desenvolvemento das DOT, a fin de dar cumprimento ao plan de seguimento que permita elaborar a memoria que deberá presentarse anualmente ao Parlamento, conforme ao previsto no artigo 11 da Lei 10/1995, do 23 de novembro, de ordenación do territorio de Galicia.

Neste decreto prevese un sistema de traballo interdisciplinar e interdepartamental, mediante a constitución de grupos de traballo, que analicen, propoñan e validen as ferramentas que constitúan o plan de seguimento.

2.1 Órganos

A consellería competente en materia de ordenación do territorio é o órgano promotor do seguimento dos obxectivos e determinacións das DOT.

O Decreto 156/2012, do 12 de xullo, crea a **Comisión de Seguimento das Directrices de Ordenación do Territorio de Galicia**, órgano responsable de desenvolver e adaptar o sistema de indicadores, aplicándoo proporcionalmente ao grao de desenvolvemento das DOT, coa finalidade última de dar cumprimento ao mandato que recolle o artigo 10.10 da Lei 10/1995, do 23 de novembro, de Ordenación do Territorio de Galicia (LOT).

A Comisión de Seguimento será a encargada de aprobar as propostas que configuren o sistema de seguimento da sustentabilidade territorial.

Dependentes dela, no seo desta Comisión, constituíronse diferentes **Grupos Técnicos de traballo (GTT)**, nos que cada departamento autonómico con competencias de alcance territorial terá un papel protagonista na definición, validación e consenso das propos-

tas que o IET propoña, tanto para as DOT, como para os restantes instrumentos de ordenación do territorio.

Será no seo de cada GTT, onde se concreten os contidos e alcance das ferramentas que conforman o armazón do plan, segundo o ámbito competencial correspondente. Nestes GTT participarán, ademais, o órgano ambiental, responsable da Avaliación ambiental estratéxica, e o Instituto Galego de Estatística (IGE).

Créanse atendendo ao propio organigrama da Xunta de Galicia e ás propias competencias por unha banda, e por outra, baseados na proposta do ISA e da Memoria ambiental das DOT e do POL, que estruturan os indicadores en bloques e sub-bloques que engarzan cos campos competenciais.

Cada grupo estivo constituído por unha persoa representante do órgano ambiental, do Instituto Galego de Estatística, por un representante do departamento ou organismo con competencias na materia de que se trate, así como polo persoal do IET, organismo que desenvolveu as labores de apoio, análise e coordinación técnica do traballo nos diferentes GTT. O representante do departamento que ostenta as competencias na materia ao que se refira o GTT actuou como fonte e validador dos datos e dos indicadores asignados a dito grupo.

Neste decreto sinálase ao IET como o soporte técnico para o desenvolvemento das funcións da Comisión de Seguimento que levará a cabo labores de coordinación entre os GTT e a Comisión. Estas tarefas están incardinadas no cometido de prestar apoio á consellería competente en materia de urbanismo e ordenación do territorio, na realización da avaliación continua dos instrumentos de ordenación territorial, que lle atribúe os estatutos (Decreto 244/2011, do 29 de decembro). O IET formula, os GTT elaboran, consensúan e propoñen á Comisión: e esta aproba.

O resultado deste seguimento, pola maior ou menor aproximación, no tempo, aos obxectivos fixados nas DOT, será o que faga que dende esta Comisión se formulen as propostas que procedan para evitar desviacións negativas.

2.2 Ferramentas. Indicadores e enquisa

O punto de partida da elaboración das ferramentas do seguimento da sustentabilidade territorial é o plan de seguimento da Memoria ambiental do procedemento de AAE das DOT e o indicado no seu ISA.

Nel propónse un sistema de indicadores que permita avaliar a sustentabilidade da planificación territorial derivada das DOT mediante o seguimento da súa evolución e a verificación do cumprimento dos obxectivos xerais propostos, así como dos obxectivos específicos establecidos para cada unha das variables de sustentabilidade identificadas.

O sistema de indicadores contempla unha dobre avaliación do cumprimento dos obxectivos das DOT; por unha banda o que se refire ao desenvolvemento dos instrumentos de ordenación do territorio que nela se citan, e pola outra, propiamente unha batería de indicadores que midan a evolución cara a unha sociedade sustentable.

De xeito análogo ao sistema de indicadores, fórmase a inclusión no seguimento que se faga, dun instrumento que permita coñecer a percepción da cidadanía sobre os efectos dos instrumentos de ordenación do territorio e urbanismo na calidade de vida; para o cal se propón a realización dunha enquisa.

As distintas ferramentas propostas poderán ser revisadas no desenvolvemento do plan de seguimento polos órganos definidos a tal fin.

2.2.1 Indicadores de desenvolvemento e implantación (IDI)

Estes Indicadores de desenvolvemento e implantación (IDI) deben dar resposta aos compromisos que a Comunidade Autónoma se impón no desenvolvemento dos documentos que permitan avanzar na sustentabilidade da sociedade. Algúns destes indicadores establécense na propia tramitación ambiental das DOT, entendendo que o desenvolvemento destes instrumentos suporá unha ordenación do territorio en clave de sustentabilidade, e dicir, a planificación vertical ou en “cascada” será a ferramenta que dirixa as actuacións no territorio para que estas dean unha resposta coherente coas necesidades da sociedade.

O plan de seguimento considera que o número de indicadores pode ser ampliado con outros de análogas características e funcións, que as administracións públicas, en virtude das súas competencias, podan desenvolver. Por isto, os distintos departamentos con incidencia territorial son consultados sobre as actuacións que poidan estar levando a cabo neste senso.

O procedemento de AAE recolleu os seguintes IDI:

- Número de Plans territoriais integrados en elaboración e aprobados que desenvolven o modelo territorial das DOT
- Porcentaxe de superficie ordenada segundo un Plan territorial integrado
- Número de Programas coordinados de actuación desenvolvidos
- Número de Plans sectoriais en elaboración e aprobados que desenvolven o modelo territorial das DOT
- Número de Plans xerais de ordenación municipal en elaboración e aprobados que desenvolven o modelo territorial das DOT
- Porcentaxe de superficie con PXOM adaptado ás DOT

Non obstante, outras figuras como os plans directores ou as estratexias deseñadas e postas en marcha por distintas consellerías son igualmente documentos vinculantes cos obxectivos das DOT, cunha clara finalidade de ordenación territorial que supoñen pasos intermedios ou previos aos recollidos nas DOT.

2.2.2 Indicadores de sustentabilidade territorial (IST)

2.2.2.1 Obxecto

O sistema de Indicadores de sustentabilidade territorial (IST) constitúe unha das ferramentas para a realización do seguimento dos instrumentos de ordenación do territorio, tal e como se reflectiu na Determinación 10.1.19 das DOT e no Informe de sustentabilidade ambiental (ISA) das DOT e do POL.

O plan de seguimento propón un sistema de indicadores denominados de sustentabilidade territorial (IST), xurdidos para a avaliación dos obxectivos específicos de sustentabilidade para cada unha das variables establecidas no ISA das DOT e na súa memoria ambiental.

2.2.2.2 Modelo conceptual

Para que a selección de indicadores constitúa un único sistema, unha das tarefas clave é a definición dun modelo conceptual que atenda aos obxectivos aos que terá que dar resposta este sistema de indicadores.

A definición do modelo conceptual do sistema de indicadores de sustentabilidade territorial xurde do proceso de elaboración das DOT e do POL e os seus respectivos procesos de AAE. Trátase da identificación das variables de sustentabilidade, o establecemento de obxectivos específicos para cada unha delas, así como da identificación dos seus aspectos clave.

Estrutura das variables de sustentabilidade

No modelo conceptual que se propón, as variables de sustentabilidade correspóndense cunha nova relación de BLOQUES, que se presenta cunha organización moi semellante á existente nas DOT e no POL, con algún axuste sinxelo en aras dunha maior claridade e simplificación.

A continuación preséntase un cadro coa equivalencias entre as variables de sustentabilidade consideradas no ISA das DOT e do POL, e os bloques que organizan o sistema de indicadores.

Bloques sistema indicadores IST	Variables ISA DOT e POL
1.ocupación do territorio	Solo
2.paisaxe	Paisaxe
3.patrimonio natural	Patrimonio natural
4.patrimonio cultural	Patrimonio cultural
5.sociedade e economía	Socioeconomía
	Atmosfera
	Ciclo hídrico
6.metabolismo	Enerxía
	Ciclos de materiais
	Cambio climático
7.mobilidade	Mobilidade

Táboa 1. Correspondencia entre as variables de sustentabilidade do ISA das DOT e os bloques do IST

Estes bloques ou variables de sustentabilidade relaciónanse entre eles seguindo o esquema conceptual da Ilustración 1. Esquema conceptual.

No que o patrimonio natural de Galicia é a matriz biofísica, a cal é o soporte dos sistemas humanos, conformados polas variables sociais e económicas, que configuran e determinan o patrimonio cultural.

Estes tres elementos dos sistemas humanos (sociedade, economía e patrimonio cultural), organízanse atendendo a un modelo de ocupación do territorio establecido polos instrumentos de ordenación,

que a súa vez determina e caracteriza o proceso de antropización do patrimonio natural.

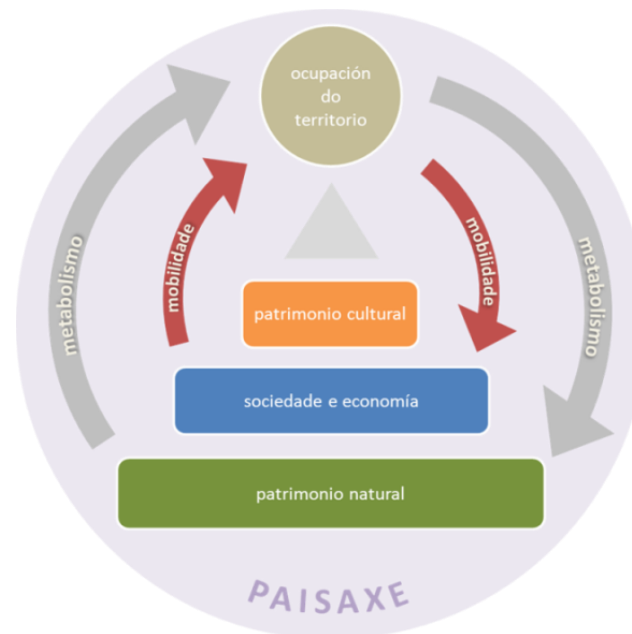

Ilustración 1. Esquema conceptual

Pódese afirmar desta maneira, que dito proceso de antropización é froito da interacción entre os propios factores naturais e antrópicos.

Así, o modo no que son aproveitados e xestionados os recursos dese patrimonio natural (os fluxos de enerxía, auga-ciclo hídrico, outros materiais e a atmosfera) constitúe o que se pode denominar o metabolismo do sistema humano, mentres que os múltiples fluxos socioeconómicos posibles sintetízanse na variable ou bloque de mobilidade.

Finalmente, a **paisaxe**, como reflexo da sociedade, configúrase como elemento holístico e de síntese ou resultado de todas as relacións e interaccións naturais e antrópicas.

Aspectos clave para a sustentabilidade

Asemade, para completar a proposta do modelo conceptual do sistema de indicadores é preciso incorporar a consideración dos aspectos clave para a sustentabilidade, xa recollidos no ISA das DOT e no ISA do POL, así como nos Documentos de referencia dos procesos de AAE de ditos instrumentos. Definidas as variables, e trala reflexión sobre as oportunidades e riscos que leva a implementación dos diferentes instrumentos de ordenación do territorio e o urbanismo, segundo un proceso de planificación en “cascada”, identifícanse unha serie de efectos previsibles e extráense unha serie de aspectos claves que é necesario valorar.

A integración destes aspectos clave non se realizou cunha traslación directa ao esquema de bloques, senón que se tiveron que conxugar outras cuestións como, por exemplo, os potenciais indicadores en función das fontes de información dispoñibles e posibles. O resultado foi a identificación de SUB-BLOQUES que inclúen a consideración destes aspectos, aínda que non de forma expresa.

A listaxe de bloques e sub-bloques, e a súa relación coas aspectos clave, reflíctese na táboa seguinte.

Táboa 2. Correspondencia entre os aspectos clave e os sub-bloques

CLASIFICACIÓN NAS DOT				CLASIFICACIÓN NO PSST	
VARIABLES		ASPECTOS CLAVE		BLOQUE	SUBBLOQUE
OT	OCUPACIÓN DO TERRITORIO	Cal. S.	Calidade do solo	OCUPACIÓN DO TERRITORIO	Usos do solo
		Voc. A.	Vocacionalidade dos ámbitos		Distribución-Dispersión
		Ris. N. T.	Exposición a riscos naturais e tecnolóxicos		Intensidade
PPNC	PAISAXE, PATRIMONIO NATURAL E CULTURAL	Integ. P.	Integridade paisaxística	PAISAXE	Usos do solo
					Riscos
		Frag. T.	Fragmentación do territorio		Dinámica da paisaxe
		Conserv.	Conservación do patrimonio natural e cultural	PATRIMONIO NATURAL	Valoración da paisaxe
					Xestión da paisaxe
		Conserv.	Conservación do patrimonio natural e cultural	PATRIMONIO CULTURAL	Naturalidade
					Naturalidade
					Biodiversidade
		Conserv.	Conservación do patrimonio natural e cultural	PATRIMONIO CULTURAL	Xestión
					Abundancia e diversidade
					Valorización

CLASIFICACIÓN NAS DOT				CLASIFICACIÓN NO PSST	
VARIABLES		ASPECTOS CLAVE		BLOQUE	SUBBLOQUE
SE	SOCIOECO- NOMÍA	Comp. E.	Competitividade económica	SOCIEDA- DE E ECONOM- ÍA	Autosuficiencia
					Innovación
					Agricultura e gandería
					Pesca e acuicultura
					Aproveitamento forestal
					Solo empresarial
		Eq. D. E.	Equilibrio do desenvol- vemento económico		Turismo
					Complexidade
					Emprego e formación
					Autosuficiencia
					Agricultura e gandería
					Pesca e acuicultura
		Coh. S.	Cohesión social		Aproveitamento forestal
					Solo empresarial
Cal. V. P.	Calidade de vida da poboación	Turismo			
		Espectro social			
Gob.	Gobernanza	Poder adquisitivo			
		Servizos			
		Poder adquisitivo			
		Servizos			
		Emprego e formación			
		Gobernanza			

CLASIFICACIÓN NAS DOT				CLASIFICACIÓN NO PSST	
VARIABLES		ASPECTOS CLAVE		BLOQUE	SUBBLOQUE
A	ATMOSFERA	Cal. Ai.	Calidade do aire	METABOLISMO	Atmosfera e cambio climático
CH	CICLO HÍDRICO	Cal. Au.	Calidade da auga		Ciclo hídrico
		Cons. R. H.	Consumo de recursos hídricos		
En	ENERXÍA	Cons. En.	Consumo enerxético		Enerxía
Re	CICLOS DE MATERIAIS	Xer. Re.	Xeración de residuos		Ciclos de materiais
CC	CAMBIO CLIMÁTICO	Em. GEI	Emisións de GEI	MOBILIDADE	Atmosfera e cambio climático
M	MOBILIDADE	Nec. M.	Necesidades de mobilidade		Situación global
		Eq.Rp.Modal	Equilibrio no reparto modal		Situación modo a modo

Obxectivos específicos

Por último, faltaría considerar os obxectivos específicos de sustentabilidade para cada unha das variables ou bloques do sistema. Estes obxectivos, adaptándose ás características da realidade galega, responden á integración das tres liñas de acción fundamentais da política territorial da UE: o desenvolvemento dun sistema equilibrado e policéntrico de cidades e una nova relación entre campo e cidade, a garantía dun acceso igualitario ás infraestruturas e ao coñecemento, a protección da natureza e do patrimonio cultural e ao desenvolvemento sustentable.

Para a súa translación ao modelo estes obxectivos foron simplificados e xeneralizados a prol dun modelo sinxelo e máis directo.

No seguinte cadro amósanse os obxectivos específicos para cada unha das variables de sustentabilidade e a súa translación como obxectivos para os bloques do modelo do sistema de indicadores.

ISA DAS DOT E DO POL		IST		
Variables e elementos estratéxicos	Obxectivos DOT	Obxectivos POL	Bloque	Obxectivo
OCUPACIÓN DO TERRITORIO	Definir un modelo territorial para Galicia que permita orientar as actuacións sectoriais, dotándoas de coherencia espacial e das referencias necesarias para que se desenvolvan de acordo cos obxectivos xerais da política territorial de Galicia, conformando unha acción de goberno coordinada e eficaz.	Establecer un modelo territorial que promova un uso eficiente do solo, racionalizando o seu consumo e integrando as afeccións derivadas da implantación das actividades e usos, tanto de carácter urbano como os de natureza rural, de maneira coherente cos seus valores.	OCUPACIÓN DO TERRITORIO	Consumo eficiente desolo
PAISAXE	Configurar a paisaxe como elemento integrador das políticas de ordenamento territorial e urbanístico e de protección ambiental. Contribuír á conservación e recuperación de espazos, paisaxes e elementos que favorezan a calidade paisaxística. Garantir o mantemento dos trazos paisaxísticos e xeomorfolóxicos do territorio con especial atención aos elementos singulares de interese xeolóxico, morfolóxico ou paleontolóxico existentes.	Caracterización da paisaxe (identificación dos elementos e os procesos). Promover un modelo territorial en harmonía coa paisaxe que poña en valor os seus elementos e trazos identitarios.	PAISAXE	Integración paisaxística
PATRIMONIO NATURAL	Garantir unha adecuada conservación que posibilita a valorización das áreas de interese natural e os recursos patrimoniais de Galicia. Crear as condicións para que a conservación do patrimonio natural e cultural de Galicia se xustifique polas funcións e beneficios que xera a súa valorización. Contribuír á conservación e recuperación de espazos e elementos de interese natural e cultural.	Identificación dos sistemas naturais. Establecer un modelo territorial que favoreza a funcionalidade e conectividade dos sistemas naturais.	PATRIMONIO NATURAL	Preservación da funcionalidade dos ecosistemas
PATRIMONIO CULTURAL	Favorecer a integridade funcional dos sistemas naturais e a conectividade ecolóxica. Establecer criterios para a adecuación das actividades que se localizan no territorio á capacidade de acollida de cada espazo. Facilitar unha permeabilidade do territorio ambientalmente compatible, que permita o aproveitamento colectivo.	Recoñecer os elementos de valor patrimonial. Promover estratexias para a súa posta en valor.	PATRIMONIO CULTURAL	Recoñecemento e valorización do patrimonio humano
SOCIOECONOMÍA	Fomentar o desenvolvemento económico equilibrado e sustentable, para que Galicia se siga aproximando aos niveis de renda e de riqueza das rexións máis desenvolvidas. Conseguir a cohesión social e a mellora da calidade de vida da poboación, de xeito que todas as persoas dispoñan dun nivel axeitado de servizos e de oportunidades. 1. Producción de alimentos Facilitar a ampliación da base territorial das explotacións que o precisen e proporcionar superficie agraria útil. Aproveitar os recursos con potencial agrogandeiro, como base dunha produción alimentaria de calidade e fonte de recursos fundamental no medio rural. Consolidar a competitividade das zonas pesqueiras. Facilitar a diversificación de actividades económicas na costa. Protexer o medio natural das zonas de pesca, co fin de manter o seu atractivo, rexenerar e desenvolver as zonas	Establecer un modelo territorial racional. Procurar a implicación da cidadanía no establecemento deste modelo. Favorecer a diversificación das actividades económicas en harmonía cos valores e a funcionalidade dos recursos presentes no ámbito litoral, implicando para iso as poboacións locais.	SOCIEDADE E ECONOMÍA	Aumento da cohesión social Diversidade de usos e funcións

ISA DAS DOT E DO POL		IST		
Variables e elementos estratéxicos	Obxectivos DOT	Obxectivos POL	Bloque	Obxectivo
	costeiras protexendo e mellorando o seu patrimonio natural e arquitectónico.			
	2. Aproveitamento forestal Favorecer o establecemento de modelos de xestión forestal sustentables e de calidade que aproveiten a riqueza diversa do monte galego.			
	3. Solo empresarial Establecer criterios de localización e de características dos espazos produtivos que permitan maximizar a súa eficacia para a atracción de actividades, e para a competitividade das empresas da Comunidade. Mellorar a oferta incidindo na rehabilitación dos espazos existentes, a adaptación ás demandas e potencialidades de cada ámbito territorial e a busca de localizacións compatibles coa calidade dos ámbitos urbanos e do medio natural. Xerar novos espazos de actividade axeitados ás demandas creadas polas novas actividades terciarias como elementos de grande incidencia na calidade, no atractivo urbano e na competitividade territorial da Comunidade. Fixar as bases para unha administración racional da superficie industrial de Galicia, axustando a dispoñibilidade de solo á demanda existente e ás condicións do mercado.			
	4. Turismo Valorizar os abundantes recursos naturais e patrimoniais como elemento fundamental do desenvolvemento turístico sustentable. Fomentar a diversificación de actividades no rural a través do aproveitamento do potencial do turismo ecolóxico.			
	5. Equipamentos e servizos Articular unha rede de atención eficiente ás necesidades persoais, sociais e familiares de toda a cidadanía e a veciñanza de Galicia. Coordinar o investimento público en infraestruturas, equipamentos e servizos básicos.			
ATMOSFERA	Minimizar os efectos das emisións contaminantes nocivas, tanto para o medio como para a saúde das persoas	Promover un modelo territorial tendente á redución das fontes emisoras de contaminación.	METABOLISMO	Máxima autosuficiencia dos fluxos metabólicos
CICLO HÍDRICO	Potenciar e favorecer o uso eficiente da auga e a optimización das infraestruturas de abastecemento e saneamento. Promover o mantemento da calidade dos recursos hídricos, e no caso das masas de auga deterioradas, pular pola mellora do seu estado. Protexer as masas de auga destinadas á captación co obxectivo de evitar a deterioración da súa calidade, con especial atención á definición dos caudais ecolóxicos.	Propiciar un modelo territorial que fomente un uso racional dos recursos hídricos ao mesmo tempo que asegure o mantemento das funcións ecolóxicas e a mellora da calidade e funcionalidade das distintas formas de auga.		

ISA DAS DOT E DO POL			IST	
Variables e elementos estratéxicos	Obxectivos DOT	Obxectivos POL	Bloque	Obxectivo
ENERXÍA	Pular por garantirle a subministración enerxética de calidade a toda a cidadanía en todo o territorio. Reducir o consumo enerxético en termos globais e de intensidade enerxética. Favorecer a diversificación das fontes de aprovisionamento enerxético, de xeito que se intensifiquen os esforzos tendentes a un maior aproveitamento dos recursos autóctonos e, en especial, de fomento das fontes de enerxía renovables.	Fomentar o aforro e chamar a atención sobre a necesidade de impulsar a explotación dos recursos naturais renovables fronte aos fósiles.		
XESTIÓN DE RESIDUOS	Contribuír á xestión eficiente dos residuos; favorecendo a minimización da súa xeración e produción. Favorecer a posibilidade da execución de modelos de xestión complementarios de sistemas de recollida e tratamento en función das características do territorio.	Fomentar un modelo territorial que promova modelos de xestión máis eficaces, en coherencia coa planificación sectorial de residuos.		
CAMBIO CLIMÁTICO	Contribuír ao cumprimento dos obxectivos establecidos no Protocolo de Kyoto e a outros acordos internacionais, estatais e autonómicos. Favorecer a adaptación para os efectos previsibles derivados do cambio climático.	Tomar en consideración estudos sobre os efectos do cambio climático no establecemento do modelo territorial. Minimizar as fontes emisoras de gases contaminantes e potenciar a funcionalidade e calidade dos espazos que funcionan como sumidoiros.		
MOBILIDADE	Pular pola redución das necesidades de mobilidade, a mellora da accesibilidade e o equilibrio modal. Orientar a política en materia de infraestruturas ao servizo dunha concepción estratéxica e global do país, contribuíndo á mellora da competitividade da economía e ao benestar dos cidadáns. Mellorar as condicións de accesibilidade e da mobilidade das persoas, garantindo o acceso da poboación e das mercadorías ás infraestruturas do transporte con carácter equitativo, universal e global. Garantir a seguridade no transporte, mellorando as condicións das infraestruturas e dos usuarios.	Racionalizar os procesos de ocupación para así facer un uso máis eficiente dos modos de transporte e diminuír os desprazamentos. Poñer de manifesto a necesidade do establecemento de modos de transporte máis limpos e eficientes.	MOBILIDADE	Fomento da mobilidade sustentable

Táboa 3. Correspondencia entre os obxectivos específicos das variables de sustentabilidade e os bloques

Esquema conceptual

A definición das relacións entre as variables ou bloques do modelo e os obxectivos de sustentabilidade contemplados para cada un deles representa unha parte fundamental do modelo conceptual do sistema de indicadores.

Esta síntese dos obxectivos realizada segue a responder coherentemente ao modelo territorial definido nas DOT, e a uns principios ou criterios de sustentabilidade emanados dos referentes institucionais e científicos en materia de planificación territorial.

Os principios e os obxectivos de sustentabilidade enunciados pódense organizar en dous eixos fundamentais: a eficiencia ambiental e a cohesión social, sobre os que se sustente o avance cara a un modelo territorial sustentable.

Estes eixos conceptuais incardínanse nas políticas recollidas nas sucesivas declaracións e documentos, subscritos pola comunidade internacional e, fundamentalmente, polos países membros da UE, na procura dun desenvolvemento sustentable.

En definitiva, estes eixos articulan os diferentes obxectivos do sistema, de xeito que permiten acoutar a selección de indicadores e as interpretacións dos seus resultados.

A “**Estratexia Europa 2020**” aposta por converter á UE nunha economía intelixente, sustentable e integradora que goce de altos niveis de emprego, de produtividade e de cohesión social. Europa 2020 propón tres prioridades que se reforzan mutuamente:

- **Crecemento intelixente:** desenvolvemento dunha economía baseada no coñecemento e a innovación.
- **Crecemento sustentable:** promoción dunha economía que faga un uso máis eficaz dos recursos, que sexa máis verde e competitiva.
- **Crecemento integrador:** fomento de una economía con alto nivel de emprego que teña cohesión social e territorial.

Na chamada “**Carta de Leipzig**”, asinada polos ministros de Urbanismo da Unión Europea o 24 de maio de 2007, incidíase de novo na necesidade de reforzar a política de cohesión territorial da UE,

mediante un novo modelo de gobernanza baseado na cooperación, e que debe dar unha resposta máis eficaz ás necesidades e características territoriais, aos desafíos xeográficos específicos e ás oportunidades das rexións e das cidades.

Tamén cómpre lembrar aquí, a “**Estratexia Española de Sustentabilidade Urbana e Local (EESUL)**”, onde se enuncian unha serie de principios xerais para a sustentabilidade que se axustan aos criterios do modelo proposto, e son susceptibles de clasificación segundo os mesmos eixos fundamentais que converxen na configuración dunha paisaxe resultado da acción de factores naturais ou humanos e das súas interrelacións:

- Ecoeficiencia, Austeridade, Optimización dos recursos, Uso sustentable, Biodiversidade (eficiencia ambiental)
- Solidaridade inter e intraterritorial e social; Equidade; Mellora e restauración do patrimonio cultural e natural, Información e participación dos cidadáns nas políticas públicas (cohesión social)

Eficiencia ambiental

O eixo da **eficiencia ambiental** verteбра a relación entre a xestión e a ordenación territorial, orientada a conseguir a máxima eficiencia no uso dos recursos. Representa a capacidade dos ciclos de materia e enerxía para manter o metabolismo dos sistemas humanos, procurando a mínima perturbación dos ecosistemas.

A renovada “Estratexia de Lisboa” acordada polos Estados membros en 2005, ademais de apostar polos diversos potenciais territoriais das rexións para o crecemento económico sustentable e a creación de emprego na UE, poñía de manifesto a importancia do compromiso de cada rexión e cidade na contribución ao aforro de enerxía e ao seu subministro descentralizado e a mitigar o cambio climático, apoiando o desenvolvemento de asentamentos con emisións baixas ou nulas, desenvolvendo novas fontes potenciais de enerxía renovable e promovendo a eficiencia enerxética.

Así, este eixo da eficiencia ambiental pódese analizar a partir dun conxunto de variables-bloques e de obxectivos-criterios relativos a:

- A morfoloxía territorial -consumo eficiente de solo-. O modelo sustentable de ocupación do territorio será aquel que opte por un modelo compacto, de implosión territorial, onde o crecemento urbano se conteña ou se xustifique baixo determinados supostos.
- O metabolismo -autosuficiencia de fluxos-. Procura de sistemas autárquicos que minimicen a presión sobre a matriz soporte, orixinada, tanto pola extracción de recursos, como pola asimilación dos produtos que se lle retornan. Regresión da entropía proxectada no sistema, debida ao consumo masivo de materiais, enerxía, auga e alimentos, así como a procura do peche destes fluxos de intercambio.
- A funcionalidade dos ecosistemas. Preservación e conectividade dos sistemas naturais.
- A mobilidade sustentable como resposta aos impactos sociais, económicos e ambientais derivados do uso intensivo dos vehículos a motor e como factor para configurar un territorio ambientalmente sustentable.
- Finalmente, a integración paisaxística configúrase como obxectivo integrador, síntese e resultado de todas as variables do eixo da eficiencia ambiental.

Cohesión social

O segundo eixo, a **cohesión social**, articula os obxectivos definidos para garantir a igualdade de oportunidades individuais que contribúen ao desenvolvemento dunha comunidade con identidade común e a unha sociedade do coñecemento.

Este segundo eixo abrangue aspectos como o desenvolvemento económico, a creación de riqueza, a distribución da renda e o acceso equitativo da poboación aos equipamentos e servizos colectivos. Debe aspirarse á consecución dunha sociedade capaz de xerar sentimentos de identidade e solidariedade asentados en valores comúns e na que os individuos acadan unha conciencia de pertenza que transcende do mero feito do acceso equitativo a determinados servizos ou oportunidades, ou da atención a determinadas necesidades sociais. Segundo isto, o eixo de cohesión social articula os seus obxectivos con:

- A valorización do patrimonio humano, como valor de identidade colectiva.
- O nivel de accesibilidade e a mobilidade, en tanto que debe garantirse unha igualdade no tempo de acceso a servizos básicos cara a integración e a convivencia social de todos os individuos.
- A articulación no espazo dos elementos estratéxicos do territorio, que definen a ocupación do solo. A realidade física do territorio e, polo tanto, as solucións formais adoptadas que determinan a proximidade entre os usos e funcións e a súa diversidade, están intimamente relacionadas co modelo de mobilidade e o modelo de ordenación do territorio derivado.
- O equilibrio da estrutura social e a diversidade, que permiten coñecer o grado de multifuncionalidade de cada ámbito. A diversidade está ligada á complexidade; os organismos vivos son portadores de información e atesouran, de forma dinámica no tempo, características que nos indican o grado de acumulación de información e a capacidade para influír no presente e controlar o futuro.
- A integración paisaxística, de novo en relación ao eixo de cohesión social, é o obxectivo integrador, pero tamén a consecuencia e síntese do cumprimento dos obxectivos do mesmo. Así, a paisaxe configúrase como o resultado das relacións e interaccións naturais e antrópicas sobre o medio.

Modelo territorial sustentable

Así, co o “debuxo” do modelo conceptual do sistema de seguimento da sustentabilidade territorial complétase coa relación coas liñas estratéxicas das DOT. Deséñase así unha estrutura coherente e equilibrada de referencia para a selección de indicadores e as interpretacións dos seus resultados.

As liñas estratéxicas definidas na memoria das DOT (1.5 Un modelo territorial para o futuro de Galicia. 1.5.1. Orientacións estratéxicas do modelo territorial de Galicia) e recollidas na Memoria ambiental correspondente ao proceso de avaliación ambiental estratéxica orientase a:

- A. Favorecer a compacidade, harmonizar o desenvolvemento das cidades e previr a urbanización difusa.
- B. Fortalecer os núcleos tradicionais e o litoral, e valorizar o territorio.
- C. Mellorar a accesibilidade, a mobilidade e as comunicacións no territorio.
- D. Frear o despoboamento rural e favorecer o reequilibrio territorial.
- E. Potenciar o sector primario como parte esencial do medio rural.
- F. Protexer o patrimonio natural e cultural.
- G. Incorporar a perspectiva do metabolismo urbano para unha maior eficiencia ambiental.
- H. Afianzar o protagonismo exterior de Galicia.

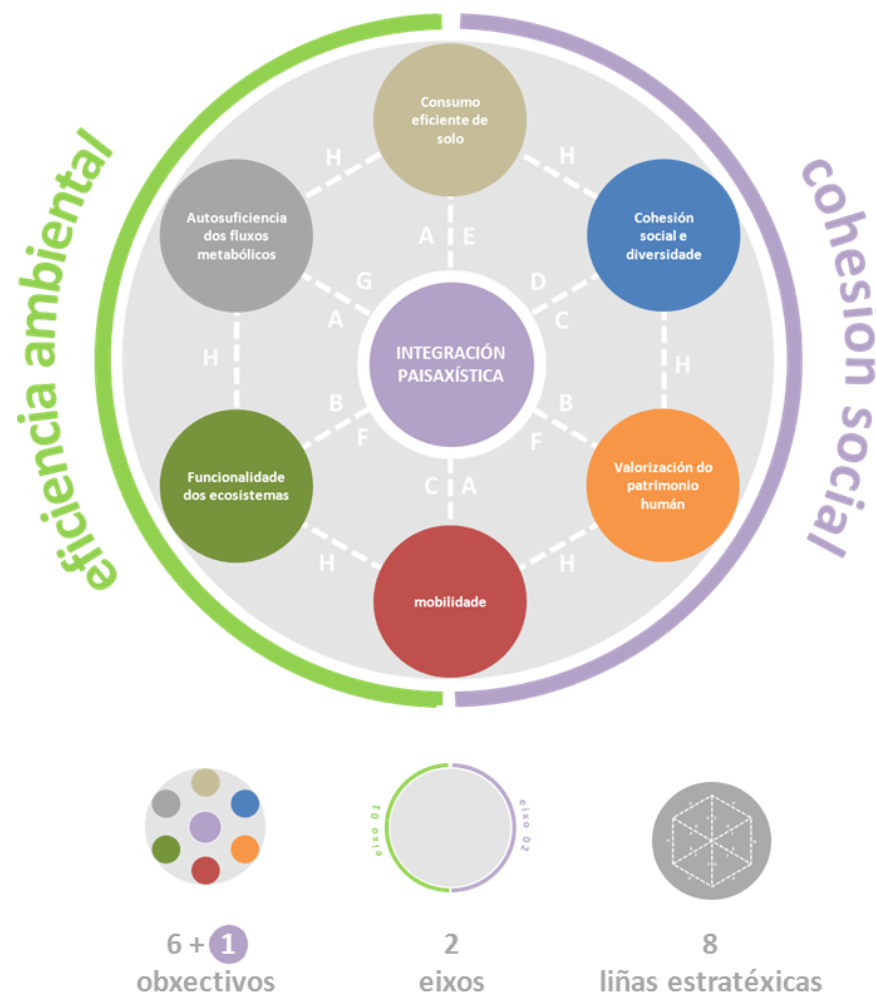

Ilustración 2. Modelo territorial sustentable

Un territorio estruturado conduce a unha maior eficiencia dos ciclos e fluxos metabólicos e a unha maior equidade de oportunidades e accesibilidade, acadando unha maior cohesión social.

O esquema reflicte o modelo conceptual proposto para o sistema de indicadores de sustentabilidade territorial: liñas estratéxicas trazadas a partir dos criterios-obxectivos. E todo segundo os dous eixos fundamentais de eficiencia ambiental e coherencia social na configuración dun modelo territorial sustentable e en equilibrio.

A posición central do obxectivo de *integración paisaxística*, en relación directa co resto de obxectivos a través dos diferentes eixos de sustentabilidade, ven xustificada polo recoñecemento holístico da paisaxe, en coherencia co seu tratamento na Lei de Protección da Paisaxe de Galicia de xuño de 2008 e coa súa definición no “*Convenio Europeo da Paisaxe*”, que entrou en vigor en 2004:

“Calquera anaco do territorio tal e como é percibida polas poboacións e que o seu carácter resulta da acción de factores naturais ou humanos e das súas interrelacións”.

O modelo resulta igualmente coherente co marco da planificación territorial de referencia e por ende coa “Estratexia Territorial Europea”, subscrita en Postdam en maio de 1999, e na que se pon de manifesto que as actuacións no eido da ordenación do territorio, ademais da corrección dos desequilibrios territoriais e a procura dunha maior cohesión espacial dentro dos países e das rexións, debe acadar un desenvolvemento económico sustentable e una mellora da calidade de vida, a través do compromiso na xestión responsable e intelixente dos recursos patrimoniais, naturais e culturais e na protección e a mellora da paisaxe, dentro dunha política de utilización racional do territorio.

Neste senso, cumpre recordar a xa mencionada “*Carta de Leipzig*”, na que deféndese a necesidade de que a dimensión territorial xogue un papel máis forte na futura política de cohesión para promover o benestar económico e social; esta estratexia coincide plenamente coa definición do modelo territorial para o futuro de Galicia descrito nas DOT, onde, previo ao enunciado das oito liñas estratéxicas fundamentais da nova política territorial de Galicia, afirmase que:

“O territorio de Galicia é un factor de identidade esencial nunha nova etapa marcada pola globalización, é o espazo onde se desenvolve a vida cotiá dos cidadáns, é o principal activo para que a nosa economía sexa competitiva e é o lugar clava para innovar e construír un futuro sostible, pero tamén o marco referencial con grandes calidades humanas, ambientais, culturais e paisaxísticas que debemos preservar”

Trátase pois, do deseño dun sistema incardinado no marco legal definido polos instrumentos de ordenación do territorio e coherente coas políticas europeas no eido da ordenación e o desenvolvemento territorial que permita, a través da monitorización do territorio, unha xestión dinámica sustentada na participación social e a gobernanza activa e integral.

2.2.2.3 Selección e proposta de indicadores

Aplicando os criterios de sustentabilidade definidos, se realiza unha proposta concreta de indicadores segundo a estrutura de *Bloques-Variables* e *Subbloques- Aspectos clave*. Este sistema de indicadores debe funcionar como unha ferramenta de medición da evolución das DOT e do resto de instrumentos de ordenación do territorio, cara o cumprimento dos obxectivos xerais e específicos propostos para cada variable de sustentabilidade.

Para a definición desta serie partiuse da definida no *ANEXO I.-Plan de seguimento* da Memoria ambiental das Directrices de Ordenación do Territorio, e recollese na táboa 4.

O traballo desenvolvido pola Comisión de Seguimento completou o sistema inicial, incorporándolle os específicos derivados do POL, definindo unha serie de indicadores, que se detallan para unha primeira entrega nun apartado posterior, e que cumpren cunha serie de características básicas:

- Están relacionados cos obxectivos de maneira que presentan a evolución da aplicación das DOT.
- Son facilmente medibles e susceptibles de analizar en series temporais.
- Reflicten a evolución temporal, de xeito que poden analizarse para prever ou corrixir tendencias negativas.
- O seu número é suficientemente reducido, co obxectivo de ser facilmente comprensibles por todos os axentes implicados.

Este sistema de indicadores permite avaliar a sustentabilidade das DOT e dos diferentes instrumentos de ordenación do territorio mediante o seguimento da súa evolución cara o cumprimento dos obxectivos xerais propostos para o desenvolvemento dos mesmos, así como dos obxectivos específicos establecidos para cada unha das variables.

Táboa 4 Indicadores do Anexo I da Memoria ambiental do procedemento de AAE das DOT

VARIABLES		INDICADORES
OT	OCUPACIÓN DO TERRITORIO	Fragmentación urbana
		Fluxo de ocupación do solo
		Dinámica urbanística
		Ordenación de recursos naturais
		Presión urbana
P	PAISAXE	Diversidade paisaxística
		Transformación paisaxística
		Fragmentación paisaxística
		Aplicación dos instrumentos da Lei da paisaxe
PN	PATRIMONIO NATURAL	Superficie de espazos naturais protexidos
		Espazos naturais con instrumento de planificación
		Superficie de hábitats prioritarios
		Fragmentación de hábitats prioritarios
		Superficie de hábitats de especies ameazadas
PC	PATRIMONIO CULTURAL	Ocorrenza de incendios
		Número de BIC

VARIABLES		INDICADORES
SE	SOCIOECONOMÍA	Complexidade urbana
		Evolución da poboación
		Evolución da poboación rural
		Taxa total de emprego
		Crecemento vexetativo
		Acceso á sociedade da información
		Superficie agraria útil (SAU)
		Abandono de terras agrarias
		Agricultura ecolóxica
		Especialización agrícola
		Especialización gandeira
		Especialización forestal
		Empresas con sistema de xestión ambiental
		Empresas con autorización ambiental integrada
		Turismo receptor por quilómetro de costa
		Turismo sustentable
		Turismo rural
		Número de vivendas
		Número de habitantes por vivenda
A	ATMOSFERA	Emisións de orixe industrial á atmosfera
		Calidade do aire urbano
		Emisións de gases precursores do ozono troposférico

VARIABLES		INDICADORES
CH	CICLO HÍDRICO	Abastecemento de auga
		Saneamento de augas residuais
		Infraestruturas supramunicipais de saneamento (EDAR)
		Infraestruturas supramunicipais de saneamento (redes de saneamento)
		Separación de augas pluviais
		Emisións totais á auga por actividade económica
		Número de puntos de vertido
		Calidade de auga en zonas de produción de mariscos bivalvos
		Calidade de auga en zonas de baño
En	ENERXÍA	Intensidade enerxética final
		Electricidade consumida procedente de fontes de enerxía renovable
		Venda de combustibles de automoción
Re	XERACIÓN DE RESIDUOS	Xeración de residuos sólidos urbanos
		Xeración de residuos sólidos perigosos
		Recollida selectiva de RSU
CC	CAMBIO CLIMÁTICO	Emisións de gases de efecto invernadoiro
M	MOBILIDADE	Conectividade funcional de pasaxeiros
		Conectividade funcional de mercadorías
		Distribución modal de mobilidade obrigada
		Relación entre o lugar de residencia e o traballo
		Adaptación do transporte público ás persoas de mobilidade reducida
		Transporte de mercadorías por rede ferroviaria

2.2.3 Enquisa de percepción territorial e urbanística (EPTU)

Establecido no ISA das DOT e recollido na Memoria ambiental, outro elemento que se considera complementario para o seguimento dos obxectivos e determinacións das DOT, é aquel que é capaz de reflectir a percepción da cidadanía sobre a calidade de vida e do medio físico que habita:

"Igual de importante que os indicadores cuantitativos é a percepción da cidadanía e da veciñanza acerca da situación da calidade da vida nas cidades e no rural así como a valoración acerca das melloras levadas a cabo ou pretendidas.

Neste sentido, o seguimento da sostibilidade territorial das DOT incorporará a realización dunha enquisa que será elaborada nos termos apropiados e determinados polos correspondentes equipos demoscópicos para valorar, entre outras cuestións territoriais e urbanísticas do contexto socioeconómico:

- a) A satisfacción xeral da cidadanía e a veciñanza cos niveis de calidade de vida conseguidos en relación á ordenación territorial.*
- b) As posibilidades de mellora estrutural e puntual.*
- c) As melloras efectivamente percibidas da acción das distintas administracións sobre o territorio en desenvolvemento das determinacións destas DOT.*
- d) A calidade dos espazos públicos, dos servizos e a idoneidade do seu dimensionamento.*
- e) A satisfacción coa paisaxe urbana, rural ou global."*

Para tal fin, propónse a realización dunha enquisa de percepción territorial e urbanística (EPTU), que ten por obxecto incorporar á xestión dinámica do territorio a consideración da **percepción territorial da poboación acerca da situación da calidade da vida nas cidades e no rural** así como a **valoración acerca das melloras levadas a cabo ou pretendidas polos instrumentos de ordenación do territorio e/ou de urbanismo**.

Como aproximación xeral, os aspectos máis significativos pódense resumir nos seguintes puntos ou temas:

- Acceso a servizos urbanísticos e dotacións (equipamentos e espazos libres)
- Proximidade a servizos comerciais
- Opcións ou alternativas para a mobilidade obrigada
- Calidade ambiental dende o punto de vista do confort e a minimización de problemas para a saúde. Isto pódese traducir na minimización da contaminación de calquera tipo.

Considerando estes aspectos e os mencionados nas orientacións recollidas nos ISA correspondentes (a-e), a modo de síntese, enténdese que a EPTU debería conseguir a seguinte información:

- Servizos urbanísticos: existencia ou acceso, calidade e valoración de melloras levadas a cabo o pretendidas
- Dotacións (equipamentos e espazos libres): existencia ou acceso, calidade e valoración de melloras levadas a cabo ou pretendidas
- Opcións ou alternativas para a mobilidade obrigada: existencia, calidade
- Calidade ambiental: problemas identificados e valoración de melloras levadas a cabo ou pretendidas
- Satisfacción global en atención aos temas anteriores
- Paisaxe: satisfacción coa paisaxe urbana, rural ou global

No epígrafe 4 do capítulo Avaliación das ferramentas, expónse a estratexia e metodoloxía para o deseño da EPTU, desenvolvida nos grupos técnicos de traballo.

2.3 Procesos

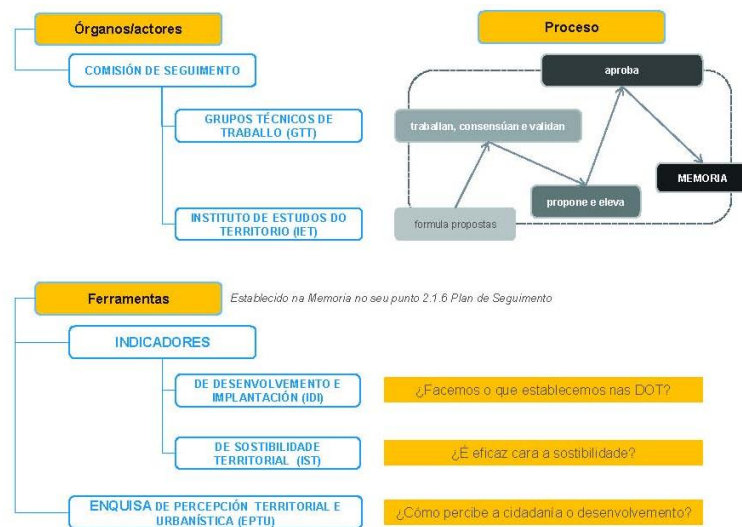

Ilustración 3. Metodoloxía de traballo

O plan de seguimento aprobado por Decreto 176/2013 enténdese como un instrumento aberto, de avaliación do cumprimento dos obxectivos definidos nas DOT para os instrumentos de ordenación do territorio e urbanismo. Neste senso, o plan concibiuse como unha ferramenta que evolucionará e perfeccionarase a medida que se desenvolvan os correspondentes plans con incidencia sobre o territorio, pero tamén en función das actualizacións das fontes de datos ou das tendencias mostradas.

Deseñouse unha metodoloxía de traballo que contempla tres fases coas distintas funcións dos órganos implicados. O fluxo do traballo a realizar, de modo esquemático, consiste en:

- O Instituto de Estudos do Territorio (IET) coordina e formula as propostas.
- Os Grupos Técnicos de Traballo (GTT) analizan, consensúan e validan as propostas.
- A Comisión de Seguimento aproba as propostas.

O punto de partida da elaboración das ferramentas do seguimento da sustentabilidade territorial é o plan de seguimento da Memoria ambiental do procedemento de Avaliación ambiental estratéxica das DOT e o indicado no seu ISA.

Os indicadores propostos cumprirán cunha serie de características básicas:

- Estarán relacionados cos obxectivos de maneira que presenten a evolución da aplicación das DOT.
- Serán medibles e susceptibles de analizar en series temporais.
- Reflectirán a evolución temporal, de xeito que poden analizarse para prever ou corrixir tendencias negativas.
- O seu número será suficientemente reducido, co obxectivo de ser facilmente comprensible polos axentes implicados.
- Estarán facilmente dispoñibles.

O sistema de indicadores permitirá avaliar a sustentabilidade da planificación territorial derivada das DOT mediante o seguimento da súa evolución e a verificación do cumprimento dos obxectivos xerais propostos, así como dos obxectivos específicos establecidos para cada unha das variables

Cada indicador mostra un aspecto concreto do desenvolvemento nalgunha das súas dimensións e permite tirar conclusións sobre a realidade parcial que describe. Pero un conxunto de indicadores, como agregado de realidades parciais que coinciden no tempo, tamén ten potencial para a análise estrutural, como suma de descrições parciais, xa que supón a obtención de información relevante dende perspectivas distintas.

Os resultados dos distintos indicadores deberán facilitar unha lectura en termos de tendencia sobre os aspectos clave da sustentabilidade co obxectivo, no seu caso, de poder deseñar medidas que permitan reconducir aquelas que non sexan coherentes cos obxectivos estratéxicos das DOT e os instrumentos de ordenación do territorio e urbanismo que as desenvolvan.

No que se refire á Enquisa de percepción territorial e urbanística, esta deberá, segundo recolle o ISA das DOT, permitir coñecer a

valoración de cuestións territoriais e urbanísticas como a satisfacción xeral da cidadanía e da veciñanza cos niveis de calidade de vida acadados en relación á ordenación territorial; as posibilidades de mellora estrutural e puntual; as melloras percibidas da acción das distintas administracións sobre o territorio en desenvolvemento das determinacións das DOT; a calidade de espazos públicos, dos servizos e a idoneidade do seu dimensionamento; e a satisfacción coa paisaxe urbana, rural ou global.

O proceso de deseño da EPTU parte de dúas enquisas que se realizaban dentro do marco do Plan Galego de Estatística, que manteñen relación cos obxectivos expostos; trátase de dous cuestionarios empregados polo Instituto Galego de Estatística (IGE) relativos á **“Enquisa de Condicións de Vida das Familias”** e á **“Enquisa Social: Fogares e Medio Ambiente”**. En colaboración co IGE proporase unha serie de modificacións a estes para que sexan capaces de dar resposta aos obxectivos da EPTU.

As propostas que desenvolvan os diferentes grupos técnicos de traballo (GTT) incluírán a avaliación dos resultados obtidos e, de ser o caso, as posibles medidas de resposta a estes.

O plan de seguimento da sustentabilidade territorial enténdese como un instrumento aberto na tarefa de avaliar o cumprimento dos obxectivos definidos nas DOT para os instrumentos de ordenación do territorio e urbanismo.

Debe terse en conta que os instrumentos como os catálogos e directrices da paisaxe que deben elaborarse en resposta á Lei da paisaxe galega, os plans territoriais integrados que se redacten, así como os plans sectoriais ou de ordenación do medio físico, farán que tanto os Indicadores de desenvolvemento e implantación (IDI) como os Indicadores de sustentabilidade territorial (IST) vaian redefiníndose, axustándose en función da concreción dos obxectivos que poden aportar estes documentos.

O sistema de indicadores irase modificando e perfeccionando ao longo do tempo de estudo, co criterio de utilizar os mellores indicadores posibles, en función de mellores fontes de información ou coñecementos implementados.

O conxunto de ferramentas que se definan na primeira anualidade de avaliación serán unha primeira proposta que deberá irse actualizando, e tamén completando e modificando en atención aos resultados, ás tendencias mostradas, aos datos de que se dispoña, ou aos posibles novos obxectivos, máis concretos, a acadar.

Por isto, o sistema de seguimento actualizarase periodicamente, en función da actualización dos datos que serven de base a formulación dos indicadores (IDI / IST) ou á Enquisa de percepción territorial e urbanística.

O seguimento dos resultados destas ferramentas poderán sinalar se existen desviacións, non previstas respecto aos obxectivos e aos posibles efectos, que fagan preciso implementar medidas correctoras para reconducir cara a unha maior sustentabilidade determinadas dinámicas no territorio.

Neste caso, elaboraranse propostas de corrección das tendencias negativas, que avaliarán os Grupos Técnicos de Traballo, e que a Comisión de Seguimento recomendará incorporar nas actuacións das administracións públicas co obxecto de servir de apoio para o establecemento de estratexias de desenvolvemento acordes aos parámetros de sustentabilidade.

Tanto a definición das ferramentas como os seus resultados ou as recomendacións que, de ser o caso, se formulen formarán parte do Informe de seguimento, que ten unha periodicidade anual.

3 Contextualización no marco das operacións estatísticas

Dada a importancia que para o PSST deseñado, ten a estatística, o uso de información e os datos oficias, considerouse oportuno expoñer, neste apartado, a relación do PSST coa actividade estatística.

Da análise da definición que da actividade estatística se da na lei reguladora galega, dedúcese que esta é quen de reforzar a solvencia do sistema de seguimento formulado.

Nela asóciase a actividade estatística coa obtención, recompilación, elaboración e ordenación sistemática da información cuantificable, a publicación e difusión de resultados útiles para o coñecemento cuantitativo, análises de realidades demográfica, económica, social, cultural ou ambiental de Galicia, e en xeral, calquera cuestión referida ás condicións de vida, fins e competencias da Comunidade Autónoma.

O Plan de seguimento das DOT e da sustentabilidade territorial fundaméntase, de feito, nesta primeira vez, nunha recompilación de información e elaboración da mesma para un mellor coñecemento das distintas variables de sustentabilidade e da súa evolución no tempo coa vocación de formar parte do coñecemento xeral nunha sociedade participada por todos, cidadáns, empresas, asociacións e administracións.

Conscientes desta situación de partida, na constitución dos dezasete grupos de traballo (GTT), emanados da Comisión de Seguimento das DOT, contouse dende o inicio coa presenza en todos eles, do órgano central estatístico da Comunidade Autónoma (IGE), coa finalidade de que aportara non so o seu coñecemento na xestión de datos, senón que ademais velase porque os procedementos de recompilación, tratamento e xestión dos datos, para xerar a información e os indicadores foran tales que, a medio e longo prazo, puideran incorporarse no programa estatístico da comunidade autónoma. Deste xeito, o IGE xoga un papel fundamental como asesor de todos os GTT para la xestión dos datos, e así dar cumpri-

mento a un dos obxectivos que se marcou ao inicio deste proceso: Oficializar, a medio e longo prazo, a información e datos vertidos no PSST.

Toda estatística oficial require a elaboración previa do proxecto técnico correspondente, de tal xeito que se especifica e detalla a natureza ou fonte dos datos e obtención dos mesmos, fórmula de cálculo, metodoloxía a seguir en procesos derivados: alfanuméricos ou xeoprosos, e periodicidade, entre outros. Isto é oficializar os propios indicadores mediante a súa inclusión nunha operación estatística.

É fácil comprobar que en todos e cada un dos departamentos se xera, no ámbito da súa dinámica de traballo, información estatística que, aínda sendo pública, non responde aos criterios de oficialidade que define a estatística oficial. Por tal motivo, é preciso clarexar a distinción entre a *estatística pública* e *oficial*.

A *pública*, entón, é aquela estatística que se fai segundo una normativa do órgano público competente, co obxecto de ser difundida e, por extensión, estatística elaborada polo sector público necesaria para o exercicio das súas funcións; como termo relacionado estaría a estatística *oficial*, que se describe como a que se fai seguindo o procedemento previsto para tal efecto na lexislación estatística en vigor.

A estatística oficial responde ao procedemento regulado polo Sistema Estatístico de Galicia, cuxo organismo coordinador é o Instituto Galego de Estatística (IGE). A estatística para os fins da Comunidade Autónoma de Galicia faise baixo a normativa que marcan a Lei de estatística de Galicia, o Plan Galego de Estatística, aprobado por lei do Parlamento de Galicia, e os respectivos Programas Anuais, que se aproban por Decreto da Xunta de Galicia. A Lei 8/2011, do 9 de novembro, do Plan galego de estatística 2012-2016, nos seus artigos 14 e 15.1, regula que operacións estatísticas se poden considerar oficiais.

Ao longo do desenvolvemento das distintas sesións dos grupos de traballo constituídos para o plan de seguimento das DOT, foron aflorando cuestións de diverso tipo e natureza, e entre elas a referi-

da aos datos empregados na elaboración dos indicadores e a conveniencia da oficialización dos mesmos.

As operacións estatísticas, como a actividade estatística na que participa algunha das administracións públicas galegas nalguna fase a maiores da súa publicación poden encadrarse en distintos tipos como censos, enquisas de mostraxe, toma directa de datos, explotacións estatísticas de sistemas de información, rexistros administrativos ou operacións de síntese.

Os indicadores do PSST, encadraríanse nas denominadas de síntese.

O Plan de Seguimento das Directrices de ordenación do territorio de Galicia de Sustentabilidade Territorial está a iniciar este camiño.

Estase a elaborar un proxecto estatístico integrado por varios dos indicadores que conformar a primeira listaxe implementada no Plan de seguimento. O Plan de Seguimento, a través dos GTT e, sobre todo, da presenza do IGE nos mesmos, está a desenvolver unha labor paulatina, que se iniciou coa elaboración deste primeiro informe e que seguirá nos seguintes, de converxencia á oficialidade do sistema de indicadores.

Esta acción, derivada do plan de seguimento, contribuiría, non só a enriquecer o programa estatístico galego, senón que implicaría un esforzo de extraordinaria utilidade para a sistematización dos procesos de obtención e explotación da información, levada a cabo a partir dos distintos procedementos e accións da administración pública. A sistematización e interoperabilidade desta información posibilitará un uso máis racional dos recursos e da información dispoñible polos distintos departamentos no desenvolvemento das políticas sectoriais.